

Klima- og miljødepartementet
Postboks 8013 Dep
0030 OSLO

Saksbehandler, innvalgstelefon
Aino Elisabeth Holst Oksdøl, 74 16 82 00

Høringssvar - NOU 2023:25 Omstilling til lavutslipp - Veivalg for klimapolitikken mot 2050

Det regjeringsnedsatte Klimautvalget 2050 har i rapport «NOU 2023:25 Omstilling til lavutslipp – Veivalg for klimapolitikken fram mot 2050» lagt fram anbefalinger for hvordan Norge kan bli et lavutslippssamfunn innen 2050. Dette er lovfestet i klimaloven hvor det står at klimagassutslippene skal reduseres med 90-95 % i forhold til referanseåret 1995.

Vi har to store globale kriser samtidig – klimaendringer og tap av natur. Alle land har et selvstendig ansvar for å ta grep, og det er viktig å komme i gang nå. Dette er utfordringer som krever bred samhandling mellom nasjonene. Norge har en klimapolitikk som gjennomføres i tett samarbeid med EU. Landbruksavdelingen støtter utvalget i at dette samarbeidet må fortsette for at vi skal nå klimamålene våre.

Lavutslippstrategien skisserer fire hovedtrekk ved lavutslippssamfunnet i 2050:

- Lavutslippssamfunnet er et samfunn med lave utslipp i alle sektorer.
- Areal, skog og ressurser blir forvaltet på en bærekraftig måte som legger til rette for høyt opptak og lave utslipp. Våre areal lagrer karbon og forsyner oss med materialer, mat og energi.
- Et grønt næringsliv med lave utslipp av klimagasser.
- Byer og lokalsamfunn legger til rette for lave klimagassutslipp og gode levekår for innbyggerne.

Landbruksavdelingen vurderer klimautvalgets rapport som viktig i det videre arbeidet med å oppfylle Norges forpliktelser knyttet til klima- og miljøutfordringene. I tildelingsbrevet til statsforvalterne for 2024 står det i pkt. 2.1. bl.a. at: «Bærekraftig samfunns- og arealplanlegging er særlig viktig for å løse de store klima- og miljøutfordringene vi står overfor. Statsforvalteren skal bidra til å redusere klimagassutslipp, tilpasse samfunnet til klimaendringene, redusere tap av naturmangfold og sikre klima- og miljøhensyn i arealplanleggingen. Jordvernet og landbrukets og reindriftens arealinteresser må ivaretas...».

Klimautvalget har valgt ni prioriterte områder med tilhørende anbefalinger for å lykkes med bred omstilling. Fra landbruksavdelingen hos Statsforvalteren vil vi kommentere kapittel 6 og 7 – Arealer og natur og matsystemet.

Kapittel 6 - Arealer og natur

Fra Klimautvalgets hovedanbefalinger for norsk omstilling legger landbruksavdelingen vekt på tre punkter:

- For å kunne nå målet om å bli et lavutslippssamfunn i 2050 er vi enige i at planer og beslutningssystemer må ha dette som utgangspunkt.
- All politikk og alle beslutninger må ta utgangspunkt i at alle ressurser er knappe.
- Arealpolitikken må begrense tap av natur og bidra til bevaring av naturens karbonlagre.

Landbruksavdelingen er i all hovedsak enig i utvalgets anbefalinger for arealpolitikken i Norge, jf. rapportens kapittel 6.6. Landbruksavdelingen ønsker å kommentere enkelte problemstillinger ut fra våre erfaringer.

I Norge har staten delegert mye myndighet og makt til kommunene. Dette gjør at kommunene kan finne gode lokale løsninger ut fra lokale forhold bl.a. i arealsaker. Kommunene vil ha en viktig rolle i arbeidet med å gjennomføre tiltak for å redusere klimagassutslipp. Hvis 90-95 % av klimautslippene i Norge skal kuttes på 26 år, kreves det en bred omstilling basert på en helhetlig tenking som omfatter alle sektorer. Kommunene må ta dette inn i sine overordnede planer og følge opp målsettingene.

For en bærekraftig ressursbruk av arealer må kravene som stilles til omdisponering bli strengere. Dette innebærer at jordvernet må styrkes ytterligere. Bare siden andre verdenskrig har ca. 1,2 millioner dekar dyrka og dyrkbar jord blitt omdisponert, og mye av denne jorda har vært av svært god kvalitet.

Samfunnet behøver arealer til alt. Bolig, næring, samferdsel, landbruk/ matproduksjon osv. Det er i dag satt av enorme arealer til ulike utbyggingsformål som ikke er nedbygd. Klimautvalget foreslår å innføre krav om «planvask» ved revidering av kommuneplaner og reguleringsplaner eldre enn 5 år for å ta ut områder som er avsatt til ulike former for utbygging, men som ikke tar nødvendig hensyn til klima- og miljømålene. Det foreslås videre å gjennomføre «prosjektvask» for vedtatte samferdselsprosjekter som enda ikke er gjennomført, slik at nedbygging av karbonrike områder og verdifull natur begrenses vesentlig. Landbruksavdelingen støtter disse forslagene.

Landbruksavdelingen mener at det fortsatt vil oppstå interessekonflikt knyttet til valget mellom lokale interesser og nasjonale og globale interesser, slik som i dag. Landbruksavdelingen støtter derfor utvalgets anbefalinger om at nasjonale myndigheter må sette klarere rammer for kommunenes ansvar i arealpolitikken slik at nasjonale mål for klima og natur blir nådd. Dette er også nødvendig for at statsforvalteren skal kunne utøve sin rolle slik at staten fortsatt bl.a. tar hensyn til at kommunene er svært forskjellige.

Det er en forutsetning at kommunene har kompetanse og kapasitet til å gjøre jobben de blir pålagt i forbindelse med omlegging til et lavutslippssamfunn. Det er også viktig å etablere et bedre kunnskapsgrunnlag knyttet til arealressursene, bl.a. bedre og mer fullstendig kartlegging av kvalitet og potensial på de forskjellige arealene. Vi mener det er en forutsetning at kommunene får tilført ressurser og bistand til å kunne utføre oppgavene de blir pålagt. Dette er ekstra viktig i kommuner som har utfordringer med å rekruttere fagfolk. Her kan det være et godt alternativ å etablere fagmiljøer på tvers av kommunegrenser, eventuelt satse på regionale løsninger.

Bærekraftig bruk av skogressursene er god klimapolitikk. Skogen dekker om lag en tredel av Norges landareal, og forandringer i utslipp og opptak fra skogen vil ha stor effekt på Norges klimagassbalanse. Det er viktig at det settes egne klimamål for skog og arealbruk.

Naturen og skogbruket taper ofte i utbyggingssammenheng, både fordi naturverdier tillegges for lite vekt i utredninger, og fordi andre attraktive areal typer for utbygging, jordbruksarealer og myr, har sterkere vern. Når en kommune foreslår omfattende utbygging på skogarealer, mangler Statsforvalteren virkemidler så lenge det ikke er kjente miljøverdier som berøres. For å kunne nå Norges mål for utslipp og opptak fra areal, er det essensielt å redusere utslipp fra skog som skyldes nedbygging.

Omdisponert skogareal som ligger inne i eksisterende planer i kommunene er betydelig, og behovet for planvask er deretter. Dette gjelder også vedtatte samferdselsprosjekt, som ofte medfører store arealbeslag – bl.a. for å oppnå begrensa forbedringer i reisetid. Ofte er utredningene før beslutninger tas svært mangelfulle, og skogbruksinteresser blir ofte ikke utredet i det hele tatt. Det er behov for en grundigere og mer differensiert utredningsprosess, som i større grad skiller mellom høy- og lavproduktive skogarealer.

Landbruksavdelingen er enig i at lovgiving og virkemiddelbruk i skogbrukssektoren må gjennomgås. Skogbruksloven er en av lovene som er viktige for omstillingen til et lavutslippssamfunn, men likevel nevner dagens skogbrukslov ikke klima. Skogbruksloven bør utvides med bestemmelser som sikrer framtidsskogen.

Landbruksavdelingen støtter også utvalgets anbefaling om å endre forskrift om konsekvensutredninger, slik at det stilles krav om at KU bestilles av myndighetene og ikke av tiltakshaver - for å sikre uavhengige konsekvensutredninger. Dette bør særlig gjelde for større tiltak.

Kap. 7 – Matsystemet

Utvalget anbefaler å basere de politiske målene i hele matsystemet på at Norge skal bli et lavutslippssamfunn. Et robust matsystem i Norge kan ikke bare utformes for å nå klima- og miljømål. Målene om matsikkerhet og beredskap, landbruk over hele landet, økt verdiskaping og bærekraftig landbruk må harmoniseres med klima- og miljømålene. Utvalget har, etter landbruksavdelingens syn, ikke utredet dette tilstrekkelig. Anbefalingene bør derfor bearbeides i en videre prosess, som tar tilstrekkelig hensyn til den samla bredden av overordna mål for det Norske matsystemet.

Landbruksavdelingen mener f.eks. at det er viktig å intensivere arbeidet med å få ned utslippene fra landbruket, men biologiske utslipp vil ikke forsvinne med nye, teknologiske løsninger. Det vil i 2050 fremdeles være nødvendig med matproduksjon basert på lokale ressurser.

Det vil være viktig å opprettholde landbruk i hele landet for å ha muligheter til å spre risiko i møte med klimaendringene. En stor del av Norge egner seg bare til produksjon av gras, og dermed til storfe- og sauehold. Utnyttelse av disse arealene er avgjørende for å oppfylle de landbrukspolitiske målene vi har i dag. Konsekvensene av å nedskalere produksjon av rødt kjøtt er stor for mange områder av landet, og vil svekke selvforsyningsgraden til landet betraktelig.

Anbefalingene for norsk kjøttproduksjon bør nyanseres med hensyn til ulike driftsformer og ulike former for husdyrproduksjon. Landbruket står overfor store investeringer knyttet til bl.a. omlegging til løsdrift innen 2030. Det må gis forutsigbare og langsiktige rammer for landbruket som stemmer med lavutslippsmålet i 2050, slik at man unngår store «feilinvesteringer».

Landbruksnæringen trenger mer langsiktige og forutsigbare rammebetingelser for å kunne utvikle produksjon som både bidrar til å oppfylle realistiske mål for matsystemet og målene for klima og miljø.

Med hilsen

Audhild Slapgård
Landbruksdirektør

Aino Elisabeth Holst Oksdøl
seniorrådgiver

Dokumentet er elektronisk godkjent